

Spor Yöneticiliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Liderlik Yönelimleri ve Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi

Ataol BALLI*¹

Mustafa Önder ŞEKEROĞLU¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, MUŞ

 10.31680/gaunjss.1734290

Original Makale / Original Article

Geliş Tarihi / Received: 03.07.2025

Kabul Tarihi / Accepted: 23.10.2025

Yayın Tarihi / Published: 29.12.2025

Öz

Bu çalışmanın amacı, Spor Yöneticiliği bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin liderlik yönelimleri ile sosyal beceri düzeylerini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Muş Alparslan Üniversitesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Bingöl Üniversitesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ve Iğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültelerinin Spor Yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören toplam 388 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların 191'i (%49,2) kadın, 197'si (%50,8) erkektir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formuna ek olarak, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla Riggio (1986) tarafından geliştirilen, Yüksel (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan ve Koydemir (2006) tarafından kısa formu oluşturulan Sosyal Beceri Envanteri (SBE) kullanılmıştır. Katılımcıların liderlik yönelimlerini belirlemek için ise Dursun ve ark. (2019) tarafından geliştirilen Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği (ÇYLYÖ) kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda; yaş değişkenine göre politik liderlik, insan kaynaklı liderlik, karizmatik liderlik ve yapısal liderlik alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre ise politik liderlik, yapısal liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca, Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği ile Sosyal Beceri Envanteri alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. İnsan kaynaklı liderlik yönelimine sahip olan öğrencilerin, politik liderlik yönelimine sahip olan öğrencilere göre daha duyuşsal ve sosyal oldukları görülmüştür. Sonuç olarak, farklı liderlik yönelimlerine sahip spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin de farklılık gösterdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Spor Yöneticiliği, Liderlik Yönelimi, Sosyal Beceri, Spor

Examining the Leadership Orientations and Social Skill Levels of Students Studying in the Sports Management Department

Abstract

The aim of this study is to examine the leadership orientations and social skill levels of university students studying in the Department of Sports Management. The study group consists of a total of 388 students enrolled in the Sports Management departments of the Faculties of Sports Sciences at Muş Alparslan University, Erzurum Atatürk University, Bingöl University, Ağrı İbrahim Çeçen University, and Iğdır University, all located in the Eastern Anatolia Region of Turkey. Among the participants, 191 (49.2%) are female and 197 (50.8%) are male. As data collection tools, a personal information form created by the researchers was used, along with the Social Skills Inventory (SSI), originally developed by Riggio (1986), adapted into Turkish by Yüksel (1997), and shortened by Koydemir (2006), to determine students' social skill levels. To assess participants' leadership orientations, the Multi-Faceted Leadership Orientation Scale (MFLOS), developed by Dursun et al. (2019), was utilized. Statistical analyses revealed significant differences in the sub-dimensions of political leadership, human resource leadership, charismatic leadership, and structural leadership according to the variable of age. In terms of gender, significant differences were found in the sub-dimensions of political, structural, and charismatic leadership. Furthermore, a moderate, positive, and statistically significant correlation was found between the sub-dimensions of the Multi-Faceted Leadership Orientation Scale and the Social Skills Inventory. It can be said that students with a human-based leadership orientation are more emotional and social than students with a political leadership orientation. As a result, it can be concluded that students in the Sports Management department with different leadership orientations also show differences in their levels of social skills.

Keywords: Sports Management, Leadership Orientation, Social Skills, Sports

*Sorumlu Yazar: Ataol BALLI

E-mail: ataol_03@outlook.com

Giriş

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlıktır. Sosyalleşme, bireyin toplumsallaşma sürecinde önemli bir rol oynar. Bireylerin diğer insanlarla uyum içerisinde yaşayabilmesi ve etkili iletişim kurabilmesi bir beceridir; bu beceriye sosyal beceri adı verilmektedir. Sosyal beceri kavramına ilişkin literatürde birçok tanımlama bulunmaktadır. Yüksel (2004), sosyal beceriyi akla ve mantığa uygun ya da duygusal öğeleri içeren davranışlar bütünü olarak tanımlarken; Dowrick (1986), sosyal becerileri bireyin kendisi ve çevresindekiler için faydalı ve uygun şekilde davranabilmesini sağlayan, sosyal kurallara uygun davranış yetisi olarak tanımlamaktadır. Matson (2007) ise sosyal becerileri, kişilerarası iletişimi başlatma, sürdürme ve sonlandırma gibi davranışları içeren; etkileşimi mümkün kılan, değiştirilebilir ve tekrarlanabilir özellikteki beceriler olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda sosyal beceriler, bireyin çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurmasını sağlayan ve yaşamın her alanında etkili iletişimi destekleyen temel becerilerdir.

Sosyal beceriler, yalnızca kişilerarası ilişkileri kolaylaştırmakla kalmayıp aynı zamanda bireyin ikna, yönlendirme ve etkileme gibi liderlik özelliklerinin gelişmesinde de belirleyici rol oynar. Bu nedenle sosyal beceri ve liderlik kavramları birbiriyle yakından ilişkili olup, birlikte ele alınması gereken iki temel olgu olarak değerlendirilmektedir. Liderlik kavramı tarihsel süreç içerisinde “aile reisliği”, “komutanlık”, “kral”, “padişah” ve “devlet adamlığı” gibi rollerle özdeşleştirilmiş; zamanla kültürel, toplumsal ve durumsal faktörlere göre farklı anlamlar kazanmıştır (Tuğsal, 2019). Liderlik, Eren (1993) tarafından bir grup insanı belirli hedefler doğrultusunda harekete geçirme bilgi ve yeteneği olarak tanımlanırken; Simpson (2012), liderliği bir grubu ya da organizasyonu yönetme yeteneği olarak tanımlamaktadır. Bridge (2003) ise liderliği, ekip üyelerini ortak bir hedef doğrultusunda etkileyebilme ve yönlendirme yeteneği şeklinde ifade etmektedir. Bolman ve Deal (1991) örgütleri ve liderliği anlamak için dört çerçeve modelini geliştirmiştir. Bunlar; yapısal, insan kaynağı, politik ve semboliktir (karizmatik) (Bolman ve Deal, 1991).

Sosyal beceri ve liderlik ilişkisi göz önüne alındığında, özellikle spor gibi etkileşimin yoğun olduğu bir alanda bu iki kavramın birbirini ne derece etkilediği önemli bir araştırma konusudur. Spor kavramı da literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Arı ve Çağlayan (2017) sporu dünyadaki önemli aktivitelerden biri olarak değerlendirirken; Sezen (2007), sporu bireylerin belirli kurallar çerçevesinde fiziksel, zihinsel ve sosyal yönleriyle katıldıkları üretken bir faaliyet olarak tanımlar. Carr (2009)

ise sporu, bireyin bedensel ve psikolojik sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını düzenleyen ve zihinsel-motor becerilerini belirli bir seviyeye taşıyan biyolojik ve sosyal bir olgu olarak tanımlamaktadır. Özmen'e (1995) göre ise spor, fiziksel, zihinsel, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik boyutları olan; eğitsel, ahlaki ve sanatsal yönler de içeren kapsamlı bir etkinliktir. Spor yalnızca bedensel ve ruhsal iyilik hâlini desteklemekle kalmaz, aynı zamanda bireylerin sosyalleşmelerinde de kritik bir rol oynar. Yerli ve yabancı literatüre bakıldığında; üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini bazı demografik değişkenlere göre inceleyen araştırmalar bulunmaktadır (Deniz, 2002; Dicle, 2006; Girgin, 2011; Bedir, 2013; Bozgün ve Pekdoğan, 2018; Akçakaya & Coşkun, 2020). Ancak literatür incelendiğinde liderlik ile ilgili çok sayıda çalışma varken liderlik yönelimleri ile ilgili çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu kapsamda harp okulu öğrencilerinin liderlik özelliklerini (Efekan, 2007), sporun ortaöğretim öğrencilerinin liderlik yönelimlerine etkilerini (Semiz, 2011), öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerini (Arslan ve Uslu, 2014 a), öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkiyi (Arslan ve Uslu, 2014b) ve beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkiyi (Güngör, 2016) ele alan çalışmalar mevcuttur.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ve liderlik yönelimlerinin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda, Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği bölümü öğrencilerinin liderlik yönelimleri ile sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın yürütülmesinde, bilimsel araştırmalarda sıklıkla kullanılan ve genel tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki ya da süreçteki farkın incelendiği araştırmalardır (Karasar, 2005). Mevcut araştırma süresince "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" çerçevesinde hareket edilmiştir. İlgili kurumun Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 10.02.2025 tarih 182104 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Muş Alparslan Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Iğdır Üniversitesi

ve Bingöl Üniversitelerinde spor bilimleri fakültelerinde spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören 783 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada basit tesadüfi (rastgele) örnekleme yapılmıştır (Karasar, 2011). 388 gönüllü katılımcıya ulaşılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada, araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ile birlikte üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla Sosyal Beceri Envanteri (SBE) kullanılmıştır. Katılımcıların liderlik eğilimlerini belirlemek amacıyla ise Dursun ve arkadaşları (2019) tarafından geliştirilen Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği (ÇYLYÖ) kullanılmıştır.

Sosyal beceri envanteri

Bu envanter, Riggio (1986) tarafından geliştirilmiş, 1989 yılında son halini almış; Yüksel (1997) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve Koydemir (2006) tarafından 90 maddelik orijinal formdan 30 madde seçilerek kısa formu hazırlanmıştır. Altı alt boyuttan oluşan envanter; duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol boyutlarını kapsamaktadır.). Ölçeğin orijinalinin güvenilirliği " $r = .94$ " olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçeye çevirisi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Yüksel (1998) tarafından yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucu " $r = .92$ " olarak bulunmuştur. Sosyal Beceri Envanterinin alt ölçeklerinin güvenilirliği ise şu şekilde bulunmuştur: Duyuşsal Anlatımcılık .81, Duyuşsal Duyarlık .87, Duyuşsal Kontrol .80, Sosyal Anlatımcılık .89, Sosyal Duyarlık .88, Sosyal Kontrol .89'dur.

Çok yönlü liderlik yönelimi ölçeği

Ölçek, yapısal liderlik, politik liderlik, karizmatik liderlik ve insan kaynaklı liderlik olmak üzere dört alt boyuttan ve toplam 19 maddeden oluşmakta olup, 5'li Likert tipi derecelendirme ile değerlendirilmektedir. Geliştirici çalışmalarda ölçeğin alt boyutları için iç tutarlılık katsayıları $\alpha = .72$ ile $\alpha = .80$ arasında, ölçeğin geneli için $\alpha = .85$ olarak raporlanmıştır. Bu araştırmada ise Cronbach's Alpha katsayıları politik liderlik için $\alpha = .90$, insan kaynaklı liderlik için $\alpha = .92$, karizmatik liderlik için $\alpha = .91$, yapısal liderlik için $\alpha = .89$ ve ölçeğin tamamı için $\alpha = .97$ olarak tespit edilmiştir.

Verilerin analizi

Araştırmada, Kişisel Bilgi Formu, Sosyal Beceri Envanteri ve Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği'nden elde edilen veriler SPSS 22.0 programına girilmiş ve analizler bu program aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Adaylara ait kişisel bilgiler, envanter

ortalamaları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleriyle belirlenmiştir. Puanların dağılım özellikleri parametrik ve nonparametrik dağılım eğrileri ile çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenerek değerlendirilmiştir; verilerin parametrik dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmada istatistiksel analiz yöntemi olarak korelasyon ve regresyon analizlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada verilerin istatistiksel analizinde bağımsız ikili değişkenler için t-Testi, üç ve üzeri bağımsız değişkenler için ise ANOVA testi kullanılmıştır. Ayrıca ölçek alt boyutları arasındaki ilişkinin tespiti için ise Korelasyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde(%)
Yaş	18-21 yaş	184	47,4
	22-25 yaş	166	42,8
	26 ve üstü	38	9,8
Cinsiyet	Kadın	191	49,2
	Erkek	197	50,8
Okuduğu Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	80	20,6
	2. Sınıf	132	34,0
	3.Sınıf	84	21,6
	4.Sınıf	92	23,7
Yaşadığı Bölge	Köy-Kasaba	92	23,7
	İlçe	133	34,3
	İl	163	42,0

Tablo 1'de görüldüğü üzere, katılımcıların 191'i (%49,2) kadın, 197'si (%50,8) erkektir. Yaş dağılımına bakıldığında, katılımcıların 184'ü (%49,7) 18-21 yaş aralığında, 166'sı (%42,8) 22-25 yaş aralığında ve 38'i (%9,8) ise 26 yaş ve üzerindedir. Sınıf düzeyine göre dağılımda ise 80 katılımcı (%20,6) 1. sınıf, 132'si (%34,0) 2. sınıf, 84'ü (%21,6) 3. sınıf ve 92'si (%23,7) 4. sınıf öğrencisidir. Yaşadığı bölge açısından bakıldığında katılımcıların 92 kişi (%23,7) köy-kasaba, 133 kişi (%34,3) ilçe ve 163 kişi (%42,0) ilde yaşamaktadır.

Tablo 2. Araştırma Kapsamında Kullanılan Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçekler	Alt Boyutlar	Çarpıklık	Basıklık
ÇYLYÖ	Politik Liderlik	-,709	,555
	İnsan Kaynaklı Liderlik	-1,137	,755
	Karizmatik Liderlik	-,947	,687
	Yapısal Liderlik	-,956	,528
SBÖ	Duyuşsal Anlatıcılık	,054	-,464
	Duyuşsal Duyarlılık	-,359	-,735

Duyuşsal Kontrol	,115	,054
Sosyal Anlatımcılık	-,288	-,542
Sosyal Duyarlılık	-,001	-,543
Sosyal Kontrol	,130	,595

ÇYLYÖ= Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği / SBÖ = Sosyal Beceri Ölçeği

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmada kullanılan ölçeklere ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin Jondeau ve Rockinger (2003) tarafından belirtilen -3 ile +3 aralığında kaldığı görülmüş ve bu doğrultuda verilerin normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

		Kareler		Kareler		P	TUKEY
		Toplamı	df	Ortalaması	F		
Politik liderlik	Gruplar Arası	364,25	2	182,12	10,41	,000	A < B,C
	Gruplar İçi	6738,01	385	17,50			
	Toplam	7102,26	387				
İnsan kaynaklı liderlik	Gruplar Arası	313,60	2	156,80	7,69	,001	A < B
	Gruplar İçi	7846,51	385	20,38			
	Toplam	8160,11	387				
Karizmatik liderlik	Gruplar Arası	217,37	2	108,69	5,43	,005	A < B
	Gruplar İçi	7706,88	385	20,02			
	Toplam	7924,26	387				
Yapısal liderlik	Gruplar Arası	257,43	2	128,72	9,72	,000	A < B
	Gruplar İçi	5095,90	385	13,24			
	Toplam	5353,33	387				

A:18-21, B:22-25, C:26 ve üzeri

Tablo 3'te yer alan bulgular incelendiğinde, yaş değişkenine göre Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği'nin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür: politik liderlik ($F=10,41$; $p<.05$), insan kaynaklı liderlik ($F=7,69$; $p<.05$), karizmatik liderlik ($F=5,43$; $p<.05$) ve yapısal liderlik ($F=9,72$; $p<.05$). Grupların eşit ve dağılım gösterdiğinden farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, 18-21 yaş aralığındaki öğrencilerin, 22-25 ve 26 yaş ve üzeri öğrencilere kıyasla politik liderlik alt boyut puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, 18-21 yaş grubundaki öğrencilerin, 22-25 yaş grubuna göre insan kaynaklı liderlik, karizmatik liderlik ve yapısal liderlik alt boyut puanlarının da daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

	Katılımcının Cinsiyeti	N	Ortalama	Standart Sapma	T	df	P
Politik Liderlik	Kadın	191	18,48	4,31	-2,08	386,00	,039
	Erkek	197	19,38	4,22			
İnsan kaynaklı liderlik	Kadın	191	19,90	4,84	-1,73		,084
	Erkek	197	20,70	4,31			
Karizmatik liderlik	Kadın	191	18,87	4,80	-2,51		,012
	Erkek	197	20,02	4,18			
Yapısal liderlik	Kadın	191	15,34	3,80	-2,68		,008
	Erkek	197	16,35	3,58			

*p<0.05

Tablo 4'teki bulgular incelendiğinde, katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda, insan kaynaklı liderlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak, politik liderlik, karizmatik liderlik ve yapısal liderlik alt boyutlarında cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında, bu farklılıkların erkek katılımcılar lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

		Kareler		Kareler		P	TUKEY
		Toplamı	df	Ortalaması	F		
Politik liderlik	Gruplar Arası	573,60	3	191,19	11,24	,000	A,B<C,D
	Gruplar İçi	6528,70	384	17,00			
	Toplam	7102,30	387				
İnsan kaynaklı liderlik	Gruplar Arası	454,20	3	151,39	7,54	,000	A,B<C A<D
	Gruplar İçi	7705,90	384	20,06			
	Toplam	8160,10	387				
Karizmatik liderlik	Gruplar Arası	265,10	3	88,35	4,43	,004	A<C,D
	Gruplar İçi	7659,19	384	19,94			
	Toplam	7924,25	387				
Yapısal liderlik	Gruplar Arası	236,53	3	78,85	5,91	,001	A<C,D
	Gruplar İçi	5116,79	384	13,32			
	Toplam	5353,33	387				

A:1.sınıf B: 2.sınıf C:3. Sınıf D:4.sınıf

Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde, sınıf düzeyine göre Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği alt boyut puanlarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu farklılıklar; politik liderlik ($F=11,24$; $p<0.05$), insan kaynaklı liderlik ($F=7,54$; $p<0.05$),

karizmatik liderlik ($F=4,43$; $p<.05$) ve yapısal liderlik ($F=5,91$; $p<.05$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin politik liderlik alt boyut puanlarının, 1. ve 2. sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, 3. sınıf öğrencilerinin insan kaynaklı liderlik alt boyut puanları, 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca 4. sınıf öğrencilerinin de 1. sınıf öğrencilerine göre insan kaynaklı liderlik puanlarının anlamlı biçimde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Karizmatik liderlik boyutunda ise 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin puanları, 1. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Son olarak, yapısal liderlik alt boyutunda da 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin, 1. sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaşadığı Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

		Kareler		Kareler		F	P	TUKEY
		Toplamı	df	Ortalaması				
Politik liderlik	Gruplar Arası	369,75	2	184,87	10,57	,000		A<B,C
	Gruplar İçi	6732,51	385	17,49				
	Toplam	7102,26	387					
İnsan kaynaklı liderlik	Gruplar Arası	339,11	2	169,55	8,35	,000		A<C
	Gruplar İçi	7821,00	385	20,31				
	Toplam	8160,11	387					
Karizmatik liderlik	Gruplar Arası	326,07	2	163,04	8,26	,000		A,B<C
	Gruplar İçi	7598,18	385	19,74				
	Toplam	7924,26	387					
Yapısal liderlik	Gruplar Arası	238,23	2	119,12	8,97	,000		A<B,C
	Gruplar İçi	5115,10	385	13,29				
	Toplam	5353,33	387					

A: Köy-kasaba B: İlçe C: İl

Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde, yaşanan bölge değişkenine göre Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği'nin politik liderlik ($F=10,57$; $p<.05$), insan kaynaklı liderlik ($F=8,35$; $p<.05$), karizmatik liderlik ($F=8,26$; $p<.05$) ve yapısal liderlik ($F=8,97$; $p<.05$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, ilçe ve il merkezinde yaşayan katılımcıların, köy veya kasabada yaşayan katılımcılara kıyasla politik liderlik alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde, il merkezinde yaşayan katılımcıların, köy-kasabada yaşayanlara göre insan kaynaklı liderlik alt boyut puanları daha yüksektir. Karizmatik liderlik boyutunda ise il merkezinde

yaşayan katılımcıların, hem köy-kasaba hem de ilçe düzeyinde yaşayan katılımcılardan daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Son olarak, yapısal liderlik alt boyutunda da il ve ilçe merkezlerinde yaşayan katılımcıların, köy-kasabada yaşayan katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksek puanlara sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

		Kareler		Kareler		P	TUKEY
		Toplamı	df	Ortalaması	F		
Duyuşsal anlatımcılık	Gruplar Arası	6,23	2	3,12	,34	,709	
	Gruplar İçi	3489,67	385	9,06			
	Toplam	3495,91	387				
Duyuşsal duyarlılık	Gruplar Arası	237,19	2	118,60	7,54	,001	A<B
	Gruplar İçi	6056,47	385	15,73			
	Toplam	6293,66	387				
Duyuşsal Kontrol	Gruplar Arası	35,44	2	17,72	1,63	,197	
	Gruplar İçi	4176,34	385	10,85			
	Toplam	4211,78	387				
Sosyal Anlatımcılık	Gruplar Arası	270,81	2	135,40	7,90	,000	A<B
	Gruplar İçi	6599,90	385	17,14			
	Toplam	6870,71	387				
Sosyal Duyarlılık	Gruplar Arası	80,20	2	40,10	2,33	,099	
	Gruplar İçi	6621,76	385	17,20			
	Toplam	6701,96	387				
Sosyal Kontrol	Gruplar Arası	43,19	2	21,59	2,58	,077	
	Gruplar İçi	3218,00	385	8,36			
	Toplam	3261,19	387				

A:18-21, B:22-25, C:26 ve üzeri

Tablo 7'deki bulgular incelendiğinde, yaş değişkenine göre Sosyal Beceri Ölçeği'nin duyuşsal duyarlılık ($F=7,54$; $p<.05$) ve sosyal anlatımcılık ($F=7,90$; $p<.05$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, 22-25 yaş aralığındaki öğrencilerin, 18-21 yaş aralığındaki öğrencilere kıyasla duyuşsal duyarlılık alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, 22-25 yaş grubundaki öğrencilerin, 18-21 yaş grubuna göre sosyal anlatımcılık alt boyut puanlarının da daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	T	df	P
Duyuşsal anlatımcılık	Kadın	191	14,02	3,09	,23	386,00	,815
	Erkek	197	13,95	2,93	,23		
Duyuşsal duyarlılık	Kadın	191	18,91	4,29	-1,71		,088
	Erkek	197	19,61	3,75	-1,71		
Duyuşsal kontrol	Kadın	191	14,83	3,36	-1,70		,090
	Erkek	197	15,40	3,22	-1,70		
Sosyal anlatımcılık	Kadın	191	17,66	4,45	-2,69		,007
	Erkek	197	18,80	3,90	-2,69		
Sosyal duyarlılık	Kadın	191	16,85	4,56	-,73		,465
	Erkek	197	17,16	3,74	-,73		
Sosyal kontrol	Kadın	191	16,42	2,85	-2,10		,036
	Erkek	197	17,04	2,93	-2,10		

*p<0.05

Tablo 8'deki bulgular incelendiğinde, katılımcıların Sosyal Beceri Ölçeği alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi sonucunda duyuşsal duyarlılık, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal kontrol ve sosyal duyarlılık alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Ancak, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt boyutlarında cinsiyet değişkenine bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, bu farklılıkların erkek katılımcılar lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Katılımcıların Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

		Kareler		Kareler		P	TUKEY
		Toplamı	df	Ortalaması	F		
Duyuşsal anlatımcılık	Gruplar Arası	22,74	3	7,58	,84	,474	
	Gruplar İçi	3473,17	384	9,04			
	Toplam	3495,91	387				
Duyuşsal duyarlılık	Gruplar Arası	183,76	3	61,25	3,85	,010	A<C,D
	Gruplar İçi	6109,90	384	15,91			
	Toplam	6293,66	387				
Duyuşsal Kontrol	Gruplar Arası	61,20	3	20,40	1,89	,131	
	Gruplar İçi	4150,58	384	10,81			
	Toplam	4211,78	387				
Sosyal Anlatımcılık	Gruplar Arası	125,83	3	41,94	2,39	,069	
	Gruplar İçi	6744,87	384	17,56			
	Toplam	6870,71	387				
Sosyal Duyarlılık	Gruplar Arası	250,26	3	83,42	4,97	,002	

	Gruplar İçi	6451,70	384	16,80			A<B,C
	Toplam	6701,96	387				
Sosyal Kontrol	Gruplar Arası	27,94	3	9,31	1,11	,346	
	Gruplar İçi	3233,25	384	8,42			
	Toplam	3261,19	387				

A:1.Sınıf B: 2.Sınıf C:3.Sınıf D:4.Sınıf

Tablo 9'daki bulgular incelendiğinde, sınıf düzeyi değişkenine göre Sosyal Beceri Ölçeği'nin duyuşsal duyarlılık ($F=3,85$; $p<.05$) ve sosyal duyarlılık ($F=4,97$; $p<.05$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin, 1. sınıf öğrencilerine kıyasla duyuşsal duyarlılık alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin, 1. sınıf öğrencilerine göre sosyal duyarlılık alt boyut puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaşadığı Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

		Kareler		Kareler			TUKEY
		Toplamı	df	Ortalaması	F	P	
Duyuşsal anlatımcılık	Gruplar Arası	34,05	2	17,03	1,89	,152	
	Gruplar İçi	3461,85	385	8,99			
	Toplam	3495,91	387				
Duyuşsal duyarlılık	Gruplar Arası	207,51	2	103,75	6,56	,002	A<C
	Gruplar İçi	6086,15	385	15,81			
	Toplam	6293,66	387				
Duyuşsal Kontrol	Gruplar Arası	22,48	2	11,24	1,03	,357	
	Gruplar İçi	4189,31	385	10,88			
	Toplam	4211,78	387				
Sosyal Anlatımcılık	Gruplar Arası	254,11	2	127,06	7,39	,001	A<C
	Gruplar İçi	6616,59	385	17,19			
	Toplam	6870,71	387				
Sosyal Duyarlılık	Gruplar Arası	27,11	2	13,56	,78	,458	
	Gruplar İçi	6674,85	385	17,34			
	Toplam	6701,96	387				
Sosyal Kontrol	Gruplar Arası	41,28	2	20,64	2,47	,086	
	Gruplar İçi	3219,90	385	8,36			
	Toplam	3261,19	387				

A: Köy-kasaba B: İlçe C :İl

Tablo 10'daki bulgular incelendiğinde, yaşanan bölge değişkenine göre Sosyal Beceri Ölçeği'nin duyuşsal duyarlılık ($F=6,56$; $p<.05$) ve sosyal anlatımcılık ($F=7,39$; $p<.05$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, il merkezinde yaşayan katılımcıların, köy veya kasabada yaşayan katılımcılara kıyasla duyuşsal duyarlılık ve sosyal anlatımcılık alt boyut puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 11. Katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Korelasyon Analizi

	Politik Liderlik	İnsan Kaynaklı Liderlik	Karizmatik Liderlik	Yapısal liderlik
Politik Liderlik	1	,740**	,758**	,249**
İnsan Kaynaklı Liderlik	,740**	1	,711**	,245**
Karizmatik Liderlik	,758**	,711**	1	,269**
Yapısal liderlik	,249**	,245**	,269**	1

Tablo 11'e göre çok yönlü liderlik yönelimleri ölçeği alt boyutları arasında ki korelasyon pozitif ve anlamlıdır.

Tablo 12. Katılımcıların Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Korelasyon Analizi

	Duyuşsal Anlatımcılık	Duyuşsal Duyarlılık	Duyuşsal Kontrol	Sosyal Anlatımcılık	Sosyal Duyarlılık	Sosyal Kontrol
Duyuşsal Anlatımcılık	1	,155*	,084	,455**	,365**	,275**
Duyuşsal Duyarlılık	,115*	1	-,262**	,275**	,321**	-,266**
Duyuşsal Kontrol	,084	-,262**	1	,275**	,321**	,275**
Sosyal Anlatımcılık	,455**	,275**	,275**	1	,365**	,275**
Sosyal Duyarlılık	,365**	,321**	,321**	,365**	1	275*
Sosyal Kontrol	,275**	-,266**	,275**	,275**	,275**	1

Tablo 12'ye göre sosyal beceri ölçeği alt boyutları arasında hem pozitif hem de negatif bir ilişki söz konusudur. Duyuşsal duyarlılık alt boyutu ile duyuşsal kontrol alt boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği Alt Boyut Puanları ile Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

		Politik liderlik	İnsan kaynaklı liderlik	Karizmatik liderlik	Yapısal liderlik	Duyuşsal anlatımcılık	Duyuşsal duyarlılık	Duyuşsal Kontrol	Sosyal Anlatımcılık	Sosyal Duyarlılık	Sosyal Kontrol
Politik liderlik	Korelasyon	1	,756**	,740**	,758**	-,249**	,568**	,105*	,540**	,321**	,297**
	P		,000	,000	,000	,000	,000	,038	,000	,000	,000
	N		388	388	388	388	388	388	388	388	388
İnsan kaynaklı liderlik	Korelasyon		1	,770**	,763**	-,245**	,657**	,078	,492**	,377**	,277**
	P			,000	,000	,000	,000	,126	,000	,000	,000
	N			388	388	388	388	388	388	388	388
Karizmatik liderlik	Korelasyon			1	,711**	-,247**	,604**	,082	,568**	,364**	,250**
	P				,000	,000	,000	,108	,000	,000	,000
	N				388	388	388	388	388	388	388
Yapısal liderlik	Korelasyon				1	-,269**	,597**	,119*	,480**	,317**	,266**
	P					,000	,000	,019	,000	,000	,000
	N					388	388	388	388	388	388
Duyuşsal anlatımcılık	Korelasyon					1	-,331**	,041	-,277**	-,349**	-,030
	P						,000	,417	,000	,000	,551
	N						388	388	388	388	388
Duyuşsal duyarlılık	Korelasyon						1	,113*	,592**	,446**	,343**
	P							,025	,000	,000	,000
	N							388	388	388	388
Duyuşsal Kontrol	Korelasyon							1	,084	-,262**	,275**
	P								,100	,000	,000
	N								388	388	388
Sosyal Anlatımcılık	Korelasyon								1	,455**	,363**
	P									,000	,000
	N									388	388
Sosyal Duyarlılık	Korelasyon									1	,007
	P										,890
	N										388
Sosyal Kontrol	Korelasyon										1
	P										
	N										388

Tablo 13'e göre, Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği ile Sosyal Beceri Ölçeği alt boyutları arasındaki korelasyon analizinde, politik liderlik alt boyutu ile duyuşsal duyarlılık ve sosyal anlatımcılık alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, insan kaynaklı liderlik alt boyutu ile duyuşsal duyarlılık alt boyutu arasında da orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Karizmatik liderlik alt boyutu ile duyuşsal duyarlılık ve sosyal anlatımcılık alt boyutları arasında da orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca, yapısal liderlik alt boyutu ile duyuşsal duyarlılık alt boyutu arasında da orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Öte yandan, duyuşsal anlatımcılık alt boyutu ile politik liderlik, insan kaynaklı liderlik, yapısal liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutları arasında zayıf düzeyde negatif ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bulgular, bazı

liderlik yönelimleri ile sosyal beceri bileşenleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada, Spor Yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelimleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin liderlik yönelimlerinde ve sosyal beceri düzeylerinde bazı demografik değişkenlere bağlı olarak anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği'ne ilişkin bulgular incelendiğinde, yaş değişkenine göre politik, insan kaynaklı, karizmatik ve yapısal liderlik alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. TUKEY testi sonuçları, 18-21 yaş grubundaki öğrencilerin diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksek liderlik yönelimleri sergilediğini göstermiştir. Bu bulgu, Gürsoy ve Uzun Aksoy (2021) ile Çetintaş'ın (2019) yaş değişkeniyle liderlik yönelimi arasında anlamlı fark bulunmadığını belirttiği çalışmalardan farklılık göstermektedir. Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizde, politik, karizmatik ve yapısal liderlik alt boyutlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu sonuç, Polat (2023), Güler vd. (2020) ve Oral vd. (2019) tarafından yürütülen ve cinsiyete bağlı anlamlı fark bulunmayan çalışmalardan ayrılmaktadır. Ancak Durmuş ve arkadaşları (2024) insan kaynaklı liderlik boyutunda erkek öğrenciler lehine farklılık tespit etmiş, bu yönüyle çalışmamızla kısmen paralellik göstermiştir. Sınıf düzeyine göre elde edilen bulgular, 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin liderlik alt boyut puanlarının 1. ve 2. sınıflara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, Alaca (2022) ve Kurudirek'in (2011) çalışmalarıyla çelişmekte olup, öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça liderlik yönelimlerinin gelişebileceğine işaret etmektedir.

Katılımcıların yaşadıkları bölgeye göre yapılan değerlendirmede, il ve ilçe merkezlerinde yaşayan öğrencilerin köy/kasabalarda yaşayanlara kıyasla daha yüksek liderlik puanlarına sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, şehir ortamlarının bireyin liderlik yetkinliklerini geliştirmesine olanak sağlayabileceğini düşündürmektedir. Sosyal beceri ölçeği bulguları incelendiğinde, yaş değişkenine göre duyuşsal duyarlılık ve sosyal anlatımcılık alt boyutlarında anlamlı farklar olduğu görülmüştür. 22-25 yaş grubundaki öğrenciler, daha genç yaştaki öğrencilere kıyasla daha yüksek puanlar almıştır. Ancak Zekioğlu vd. (2018), Akpınar vd. (2015) ve Temel & Birol (2015) gibi araştırmalarda yaşa göre anlamlı fark bulunmaması, çalışmamızla çelişmektedir. Bu durum, sosyal becerinin yaşla birlikte gelişebileceğini göstermektedir. Cinsiyet

değişkenine göre yapılan analizlerde, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt boyutlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı fark tespit edilmiştir. Bu bulgu, Aktı (2011) ve Kalafat'ın (2007) kız öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirttiği çalışmalarla ters düşmektedir. Sınıf düzeyine göre duyuşsal duyarlılık ve sosyal duyarlılık alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Üst sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin bu becerilerinin daha gelişmiş olması, sosyal deneyim ve akademik olgunlukla açıklanabilir. Telli (2010) ve Akpınar vd. (2015) tarafından yapılan araştırmalar bu çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Yaşanılan bölge değişkenine göre yapılan analizde, şehir merkezlerinde yaşayan katılımcıların duyuşsal duyarlılık ve sosyal anlatımcılık becerilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, şehir ortamlarında bireylerin sosyal etkileşim ve ifade becerilerinin daha fazla geliştiğini desteklemektedir.

Son olarak, Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği ile Sosyal Beceri Ölçeği alt boyutları arasında yapılan korelasyon analizine göre; politik, insan kaynaklı, karizmatik ve yapısal liderlik ile duyuşsal duyarlılık ve sosyal anlatımcılık alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, duyuşsal anlatımcılık alt boyutunun liderlik yönelimlerinin tüm alt boyutlarıyla zayıf düzeyde negatif ilişki gösterdiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar, liderlik yönelimleri ile bazı sosyal beceri bileşenleri arasında kuvvetli bir etkileşim olduğunu ortaya koymaktadır. Yani spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık düzeyleri arttıkça liderlik yönelimlerinde azalma eğilimindedir. Liderlik yönelimleri yüksek olan öğrencilerin duygularını açıkça göstermediği, daha planlı ve stratejik davranmaktadırlar. Bu bulgular sonucunda yapılacak araştırmalara verilecek öneriler aşağıda verilmiştir;

- Gelecekteki araştırmalarda, nitel veri toplama yöntemleri (görüşme, odak grup çalışmaları) kullanılarak elde edilen nicel bulguların daha derinlemesine analiz edilmesi sağlanabilir.
- Benzer çalışmalar farklı fakülte veya bölümlerde tekrar edilerek disiplinler arası karşılaştırmalar yapılabilir.
- Özellikle şehir dışından gelen veya kırsal bölgelerde yetişmiş öğrenciler için sosyal etkileşim odaklı etkinlikler düzenlenerek, sosyal becerilerdeki eşitsizlikler azaltılabilir.
- Sınıf düzeyine göre farklılaştırılmış liderlik eğitimi verilerek, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun destekleyici içerikler sağlanabilir.

Kaynaklar

- Akçakaya A. & Arslan C. (2020). International Scientific and Practical Conference, Nov. Labyrinths of Reality. ISSN : 2663-2225, 5(10), 89-102.
- Akpınar, S., Akpınar, Ö., Nas, K., & Temel, V. (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerin bazı değişkenler açısından sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17(28), 80–84.
- Aktı, S. (2011). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Alaca, E. (2022). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencileri ile psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve özgüven davranışlarının karşılaştırılması [Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü].
- Arı, A., & Çağlayan, H. S. (2017). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu akademisyenlerinin örgütsel adalet algıları ile örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 5(4), 240–251.
- Arslan, H. ve Uslu, B. (2014a). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *International Journal of Educational Research*, 5(1), 42-60.
- Arslan, H. ve Uslu, B. (2014b). Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 341-355.
- Balyan, M. (2018). İlköğretim 2. kademe ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları: Sosyal beceri ve özyeterlik düzeylerinin karşılaştırılması. LAP Lambert Academic Publishing.
- Bedir H. (2013) Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeyleri (Bolu İli Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Bolu, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Bolman, L. G., & Deal, T. (1991). Liderlik ve Yönetim etkinliği, çok çerçeveli, çok sektörlü bir analiz, "İnsan Kaynaklı Yönetimi, S. 30(4), 509-534.
- Bozgün K. & Pekdoğan S. (2018). Öğretmen Adaylarının Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısında İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(4), 151- 167. DOI : 10.19126/süje.437918
- Bridge, B. (2003). Eğitimde vizyoner liderlik ve etkin yöneticilik. Beyaz Yayınları.

- Brown, K., & Anfara, V. (2003). Paving the way for change: Visionary leadership in action at the middle level. *NASSP Bulletin*, 87(634), 16–34.
- Carr, S. (2009). Implications of attachment theory for sport and physical activity research: Conceptual links with achievement goal and peer-relationship models. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 2(1), 95–115. <https://doi.org/10.1080/17509840802687773>
- Çetintaş, Y. (2019). Karate antrenörlerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Deniz, M. E. (2002). Üniversite Öğrencilerinin Karar Verme Stratejileri ve Sosyal Beceri Düzeylerinin TA-Baskın Ben Durumları ve Bazı Özlük Niteliklerine Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi.(Doktora Tezi) Konya, Selçuk Üniversitesi.
- Dicle A. N. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi) Samsun, Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Dowrick, P. W. (1986). In Seven, M. & Yoldaş, M. (Çev.). (2007). Video training. In *Social Survival for Children: A Trainer's Resource*. New York: Brunner/Mazel.
- Durmuş, G., Karacan-Doğan, P., & Ceyhun, S. (2024). İdari göreve sahip spor bilimleri akademisyenlerinin enneagram kişilik tipleri ile çok yönlü liderlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 21–38. <https://doi.org/10.38021/asbid.1374289>
- Efekan, H. (2007). Kara Harp Okulu olimpik spor branşlarında yapılan bireysel sporlar ile takım sporlarının Harbiyelilerin liderlik özelliklerine sağladığı etkilerin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eren, E. (1993). Yönetim psikolojisi. Beta Yayınları.
- Girgin G., Çetingöz D. & Vural Ekinci D. (2011) Öğretmen Adaylarının Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*. 4 (1), 38-49.
- Güler, B., Dursun, M., & Günay, M. (2020). Spor lisesi öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 576–587.
- Güngör, N. B. (2016). Beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara.

- Gürsoy, E., & Uzun Aksoy, M. (2021). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin kişilik özellikleri ve liderlik yönelimlerinin belirlenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 18(1), 37–43.
- Kalafat, T. (2007). Üniversite öğrencilerinin beden memnuniyeti düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi (Çanakkale ili örneği) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi (15. baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2020). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel yayınları
- Kurudirek, M. A. (2011). Spor yöneticiliği ile beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin eğitim seviyelerinin liderlik düzeylerine etkisi [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Matson, J. L., & Wilkins, J. (2007). A critical review of assessment targets and methods for social skills excesses and deficits for children with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 1(1), 28–37.
- Oral, O., Kavas, N., & Ertürk, G. (2019). Analysis of leadership types by university, gender and department variables. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 5(12), 15–30. <https://doi.org/10.46827/ejpe.v0i0.2619>
- Özmen, Ö. (1995). Çağdaş sporda eğitim üçgeni. Ege Üniversitesi Yayınları.
- Polat, M. (2023). Pre-service teachers' multidimensional leadership orientations: A PLS-SEM modelling. *Journal of Innovative Research in Teacher Education*, 4(1), 24–43.
- Semiz, H. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinde sporun liderlik üzerine etkisi: Hendek örneği (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya
- Sezen, G. (2007). Sosyo-ekonomik yapısı düşük öğrencilere yönelik ders dışı etkinliklerin sağlanması (İstanbul ili örneği) [Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi].
- Simpson, S. (2012). The styles, models & philosophy of leadership. Ventus Publishing.
- Telli, M. K. (2010). Mersin Üniversitesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile yetkinlik beklentilerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Temel, V., & Birol, S. Ş. (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerinin bazı değişkenler açısından sosyal beceri düzeylerinin

incelenmesi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 1, 80–84.

Tuğsal, T. (2019). Liderlik teorileri ve özellikler yaklaşımı. In T. Tuğsal (Ed.), Liderlik ve kurumsal yönetim: Teori ve güncel araştırmalar (ss. 15–30). Gazi Kitabevi.

Yüksel, G. (2004). Sosyal Beceri Envanteri: El kitabı. Asil Yayın Dağıtım.

Zekioğlu, A., Tatar, A., & Özdemir, H. (2018). Analysis of sports and social skill relation in a non-sportive group. *Journal of Education and Training Studies*, 6(8), 108–115.